

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ВІЛЬНІ

Повертаємо цивільних і військових додому

№5
2024

■ ДВА РОКИ ДІЯЛЬНІСТЬ В УМОВАХ ДЕСЯТИРІЧНОЇ АГРЕСІЇ РФ!

1 липня 2022 року Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини став Дмитро Лубінець. Це задало темп змінам в інституції: **було запроваджено 9 основних напрямків роботи**, призначені Представники Уповноваженого із кожного з них. Дмитро Лубінець узяв **вектор на розширення роботи в регіонах**: наразі в областях України працюють Представництва Уповноваженого.

Був **розширений спектр роботи із громадянським суспільством**: при кожному Представнику започатковані **Експертні ради** з-поміж громадськості, в Офісі Омбудсмана запрацював **хаб громадських ініціатив**. Важливою стала **складова присутності на міжнародній арені** задля протидії російській агресії, інформування партнерів про порушення прав людини в Україні, **наближення вступу України до ЄС**. Адже дотримання прав людини є одним із головних критеріїв приєднання нових членів до Євросоюзу.

Офіс Омбудсмана аналізує та надає позиції до проєктів нормативно-правових актів задля вдосконалення законодавства. За два роки різні структурні підрозділи інституції надали **понад 7400 позицій!** Вони стали рушійною силою при розробці Законів України.

Дмитро Лубінець після призначення на посаду **вперше з 2011 року презентував в українському Парламенті Щорічну доповідь** Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні у 2022 році, а згодом – у 2023 році.

#RussiasATerroristState

Фото: Вадим Сарахан

Фото: Вадим Сарахан

У 2022 році Офіс Омбудсмана розпочав **займатися поверненням додому депортованих і примусово переміщених дітей**. У структурі Секретаріату працює окремий відділ, що займається цим фізично. Також **інституція Уповноваженого долучена до повернення на Батьківщину незаконно утримуваних РФ цивільних громадян, військовополонених**.

Згодом Омбудсман України Дмитро Лубінець став відповідальним за реалізацію пункту 4 української Формули миру – повернення всіх полонених і депортованих.

Ця робота відбувається в умовах воєнного стану, коли кожного дня Росія атакує українські території та вбиває наших людей.

Інституція працює та захищає права людини!

■ МАЙЖЕ 177 ТИСЯЧ ЗВЕРНЕНЬ І 104 ТИСЯЧ ПОНОВЛЕНИХ ПРАВ!

За майже два роки, з 1 липня 2022 року до 15 червня 2024 року, Офіс Омбудсмана отримав майже 177 тисяч звернень. Їхня кількість значно зросла у 2023 році – на 200% порівняно з 2022 роком! У 2024 році темп продовжує збільшуватися.

Найбільша кількість звернень надходить щодо додержання прав в секторі оборони та прав ветеранів і військовослужбовців, полонених та членів їх родин – це понад 31 тисяча листів! На другому місці – звернення щодо дотримання права на справедливий суд та процесуальних прав: понад 10 тисяч. Далі йдуть звернення щодо додержання інформаційних (близько 8 тисяч), соціальних та економічних прав (понад 6 800), прав громадян, які постраждали внаслідок збройної агресії проти України (понад 3 600), прав дитини (понад 2 900), рівних прав і свобод, прав національних меншин, політичних та релігійних поглядів (понад 2 200), національного превентивного механізму (150 звернень). По регіонах надійшло понад 10 тисяч листів.

Це свідчить, що в умовах війни масово порушуються права громадян, першочергово – через збройну агресію РФ!

Проте Офіс Омбудсмана працює над відновленням прав людини: за два роки вдалося поновити 104 870 прав. Деякі звернення ще перебувають у роботі, а кожного дня інституція отримує нові дзвінки, листи...

ПОВЕРНЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ДІТЕЙ ДОДОМУ – ЦЕ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЇХНЬОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ!

Офіс Омбудсмана ще з 2022 року розпочав займатися поверненням в Україну депортованих і примусово переміщених дітей. Це робота кількох напрямків: безпекового, який полягає в поверненні додому за найменших ризиків, а також напрямку захисту прав дитини, який після повернення супроводжує у питаннях, пов'язаних із психологічною, юридичною та гуманітарною допомогою. Повернення відбуваються у межах плану дій Bring Kids Back UA.

Також до цієї роботи Україна залучає партнерів. Наразі налагоджена співпраця з Державою Катар, ЮНІСЕФ.

736 ДІТЕЙ

вдалося повернути Україні від початку повномасштабного вторгнення. Це зробили органи державної влади спільно з громадськістю.

Україна повернула Дмитра додому 6 грудня 2023 року – на День Святого Миколая. На кордоні його зустріла рідна тітка. Мама ж хлопчика перебувала у полоні РФ. На щастя, під час обміну військовополоненими 31 травня 2024 року мама дитини повернулася додому – сім'я возз'єдналася!

Ренат та Варвара були роз'єднані зі своєю мамою на початку повномасштабного вторгнення. Мама діток – військовополонена, її повернули в межах великого обміну. Водночас Ренат і Варвара спершу потрапили до інтернату, однак згодом прадідусю вдалося їх забрати до себе. Після цього **напрацювали повернення маленьких українців додому.**

ПОВЕРТАЄМО ДОДОМУ ЗАХИСНИКІВ І ЗАХИСНИЦЬ УКРАЇНИ!

Офіс Омбудсмана долучений до повернення військовополонених. Ця робота відбувається за активної участі інституції Уповноваженого та співпраці спільно з Координаційним штабом з питань поводження з військовополоненими, іншими українськими держорганами.

3310 УКРАЇНЦІВ

вдалося повернути від початку повномасштабного вторгнення. Крайній 53-й обмін відбувся 25 червня 2024 року.

Один з обмінів, коли в Україну повернулося 108 жінок-військовополонених, був організований безпосередньо за діяльності Офісу Омбудсмана.

Водночас при кожному з них присутні працівники інституції Уповноваженого, аби проконтролювати дотримання прав людини, відповідно до міжнародного гуманітарного права та Женевських конвенцій.

ПОВЕРНЕННЯ ДОДОМУ ОБОРОНЦІВ УКРАЇНИ – ЦЕ ПОРЯТУНОК ІЗ РУК СМЕРТІ!

Росія порушує Женевську конвенцію про поводження з військовополоненими.

Країна-агресор поводиться з українцями у полоні негуманно, **чинить систематичні фізичні та психологічні знущання з військових, не надає належної медичної допомоги, достатньої кількості їжі та води.**

Українці втрачають у полоні десятки кілограмів ваги, вони повертаються додому із численною кількістю захворювань, травм.

90% українських військовополонених під час перебування в полоні ворога зазнають тортур.

#RussiasATerroristState

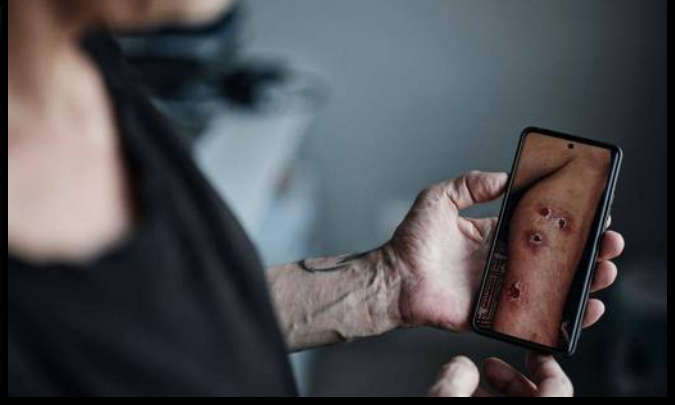

Фото: Libkos

Зі слів повернутих із полону, на їхніх очах у в'язницях і катівнях РФ гинули українські оборонці. Окрім цього, Росія цілеспрямовано вбиває українських полонених як на полі бою, так й організовує сплановані вбивства.

ТЕРАКТ В ОЛЕНІВЦІ – ЦІЛЕСПРЯМОВАНИЙ ЗЛОЧИН РФ!

У ніч з 28 на 29 липня росіяни атакували колонію в Оленівці. Там утримувалася частина українських військовослужбовців, вивезених у полон з території заводу “Азовсталь” в Маріуполі. Унаслідок удару загинули **понад 50 українських військових, ще понад 70 отримали поранення**. При цьому жоден працівник колонії чи російський військовий не постраждав.

В Оленівці загинули люди, які мали офіційний статус військовополонених та були верифіковані МКЧХ.

Випуск №9, 2024

Одразу після вибуху Росія звинуватила Україну в обстрілі цього бараку з використанням американської зброї та вбивстві українських військових. Проте **РФ зробила це цілеспрямовано, щоб звинуватити нашу державу та вбити українців!**

Ми вимагаємо покарання винних за це масове вбивство українських військових!

КРОК УКРАЇНИ ЗАДЛЯ ДОТРИМАННЯ ПРАВ ПОЛОНЕНИХ: СТВОРЕННЯ ЗМІШАНОЇ МЕДИЧНОЇ КОМІСІЇ

Україна дотримується Женевських конвенцій, саме тому створила змішану медичну комісію. Це дозволяє об'єктивно визначати стан здоров'я полонених військовослужбовців.

Україна очікує, що РФ створить аналогічну змішану медичну комісію для визначення стану здоров'я українських військовополонених, їхньої кількості та ухвалення незалежного рішення про репатріацію та госпіталізацію тяжкопоранених й тяжкохворих військовополонених у нейтральній країні, після її визначення.

Відповідно до Женевських конвенцій **тяжкопоранені або тяжкохворі підлягають безумовній репатріації навіть під час збройного конфлікту!**

ЦИВІЛЬНИХ НЕОБХІДНО ПОВЕРНУТИ ДОДОМУ!

Ще з 2014 року Росія незаконно викрадає та ув'язнює цивільних громадян. Людей позбавляють волі за використання української мови, спротив окупації.

У РФ та на ТОТ України понад 14 тисяч осіб вважаються зниклими безвісти за особливих обставин та незаконно позбавленими особистої свободи внаслідок збройної агресії РФ проти України. За офіційними даними в місцях несвободи РФ перебувають майже 1700 цивільних осіб, з них майже 900 – підтверджено МКЧХ.

Україна працює, щоб повернути цивільних громадян додому.

29 червня 2024 року на Батьківщину вдалося повернути 10 українців.

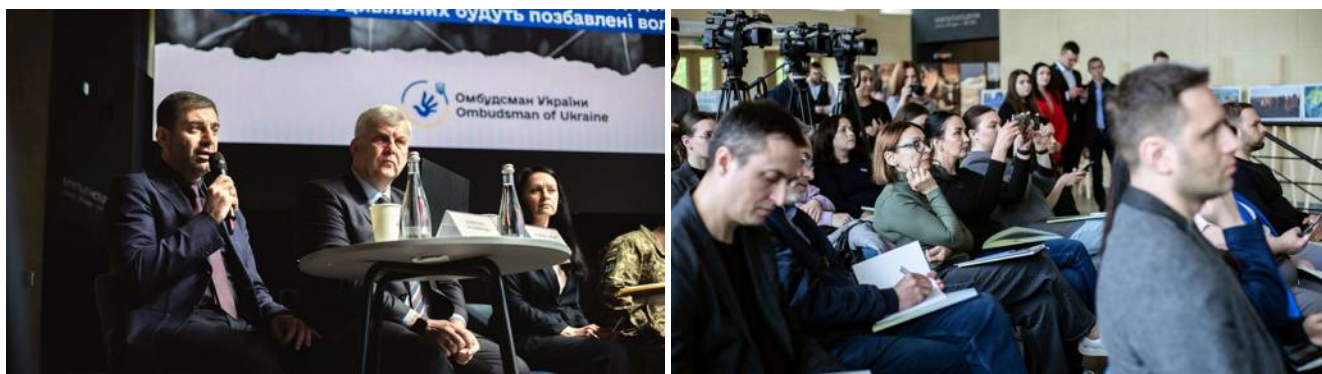
Катерину Брюханову, Людмилу Гончаренко, Павла Купрієнка, Миколу Швеця та Наталію Захаренко утримували в Білорусі. Їх повернули додому.

Утримання в російських стінах закінчилося і для: **Нарімана Джеляла**, заступника голови Меджлісу кримськотатарського народу, якого утримували з 2021 року, **Валерія Матюшенка**, який з 2017-го року не бачив своїх рідних. **Олени Пех**, яку донька чекає з 2018-го року. **Богдана Гелета та Івана Левицького**, священників Української греко-католицької церкви, які чинили опір окупаційним військам у Бердянську.

Це історичне повернення!

Серед кроків задля повернення цивільних: були внесені зміни до постанови Кабінету Міністрів України №257, якими передбачили, що **Координаційний штаб офіційно займатиметься цивільними особами, яких позбавили особистої свободи внаслідок збройної агресії РФ.**

Керівником тематичної робочої групи при Координаційному штабі визначили Представника Уповноваженого із прав людини в системі органів сектору безпеки й оборони Олександра Кононенка. Робочу групу презентували 16 квітня цього року.

Учасники визначили основні напрями роботи групи і перші дії щодо активізації роботи з повернення цивільних осіб, яких позбавили особистої свободи внаслідок збройної агресії РФ, – встановити місця та умови утримання українців, яких незаконно утримує країна-агресор.

Згодом у стінах Офісу Омбудсмана відбулося засідання **робочої групи з питань захисту прав і свобод цивільних осіб.**

На засіданні обговорили термінологію та напрацювання Центру громадянських свобод щодо осіб, які перебувають у неволі. **Проблема у тому, що російська сторона кваліфікує багатьох захоплених цивільних як військовополонених, проте, за українським законодавством, вони – цивільні громадяни.**

Працюємо, щоб повернути додому цивільних громадян і захистити їхні права!

ЗВ'ЯЗОК ІЗ РОДИНАМИ ЗНИКЛИХ БЕЗВІСТИ Й ПОЛОНЕНИХ ВІЙСЬКОВИХ ЗІ СТОРОНИ ОФІСУ ОМБУДСМАНА – ПОСТІЙНИЙ!

Упродовж двох років **Офіс Омбудсман**а провів **138 зустрічей** з членами родин оборонців, осіб, позбавлених свободи, та зниклих безвісти. До них долучаються громадські організації, представники органів державної влади, військових формувань і правоохоронних органів. На цих зустрічах рідні порушують проблемні питання, над розв'язанням яких працює інституція Уповноваженого спільно з іншими держорганами.

За участі Уповноваженого та його Представників **такі зустрічі проходять й у регіонах України**. Вони відбуваються у різних містах: Полтаві, Івано-Франківську, Рівному, Львові, Хмельницькому, Чернівцях, Дніпрі, Чернігові, Луцьку, Рахові, Хусті та інших.

Зокрема, на одну з таких зустрічей у Рівному прийшло близько 500 людей.

Одну із зустрічей із сім'ями оборонців Омбудсман України провів спільно із Головним Омбудсманом Туреччини Шерефом Малкочем, міжнародними організаціями та українськими держорганами. **До події доєдналися близько 800 осіб**.

Також, реагуючи на запити родин зниклих безвісти військовослужбовців, Офіс Уповноваженого підписав Меморандум про співпрацю з КНДІСЕ щодо ідентифікації осіб за ознаками зовнішності. На виконання меморандуму та за фінансування Товариства Червоного Хреста України, **КНДІСЕ за зверненням Уповноваженого проводить експертні дослідження з ототожнення військовослужбовця з його фото- або відеовідображенням**.

Підготовлений висновок експерта може бути взятий до відома слідчим або стати підставою для призначення слідчим експертизи в межах кримінального провадження. За цей час до КНДІСЕ **скерували матеріали для проведення 71 експертного дослідження.**

ОФІС ОМБУДСМАНА ЗДІЙСНИВ МОНІТОРИНГ 100% ВЛК

Це зробили задля дотримання права військовозобов'язаних і військовослужбовців на належне медичне забезпечення, адже до інституції зверталися люди щодо порушення їхніх прав, що пов'язано з роботою військово-лікарських комісій.

Працівники Офісу Омбудсману здійснили **833 виїзних і безвиїзних (документальних) моніторингових візитів, що становить 100%**. Охоплені всі області, в тому числі – прифронтові.

Також в результаті діяльності за два роки були внормовані питання щодо:

1. звільнення з військової служби осіб з інвалідністю, одержання одноразової грошової винагороди при звільненні за сімейними обставинами;
2. виплат одноразової грошової винагороди вразливим категоріям громадян у разі загибелі Захисника чи Захисниці;
3. надання відпусток і грошового забезпечення, зокрема додаткової винагороди;
4. виплат членам родин полонених та зниклих безвісти поліцейських;
5. отримання грошових виплат представниками цивільних осіб, позбавлених свободи на ТОТ;
6. оптимізовано механізм набуття статусу учасника бойових дій тощо.

Основні цифри діяльності напрямку упродовж двох років:

- поновлено права – **1 045 кейсів** щодо **1 428** осіб;
- проведено моніторингових візитів – **169**;
- надано позиції до проєктів нормативно-правових актів – **849**;
- проваджень, які були відкриті – **60**;
- надано рекомендацій державним органам влади – **27**;
- внесено одне подання Уповноваженого.

Олександр Кононенко

Представник Уповноваженого з прав людини в системі органів сектору безпеки й оборони

kononenkoov@ombudsman.gov.ua

ВІДКРИТТЯ ЦЕНТРУ ЗАХИСТУ ПРАВ ДИТИНИ

За ініціативи Президента України Володимира Зеленського відкрили **Центр захисту прав дитини**. Це безбар'єрний простір, у якому дітям та їхнім сім'ям надають правову допомогу, соціальний і психологічний супровід. У ньому також фіксують воєнні злочини Росії, жертвами й свідками яких стали діти. Він функціонує за моделлю «Барнахус».

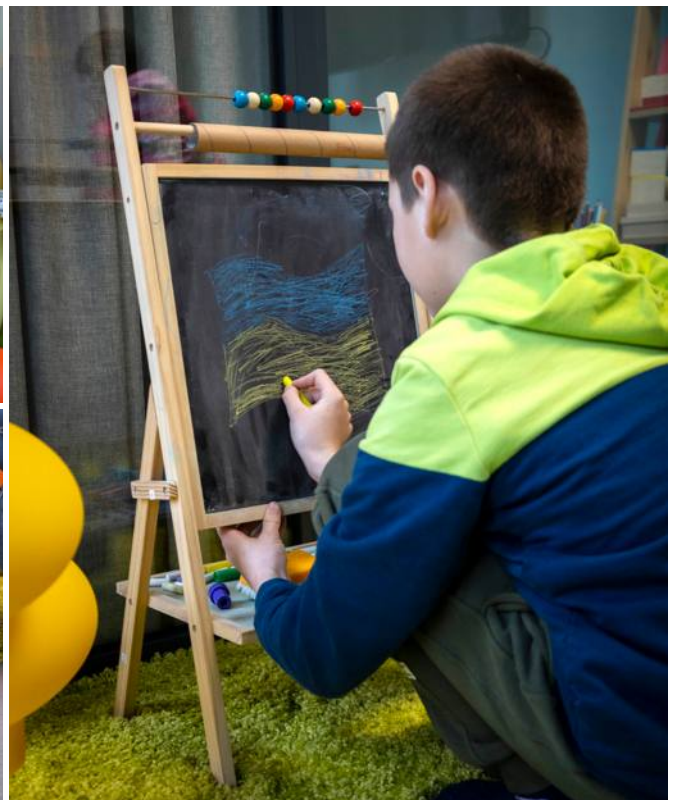

#RussiasATerroristState

Повернення дитини додому – це тільки початок. Станом на 24 червня у **Центрі** опитали 112 повернутих Україною дітей.

У просторі працює мультидисциплінарна команда, яка вживає заходи щодо поновлення та оформлення документів, проведення медичного обстеження, надання тимчасового житла, соціально-психологічної реабілітації дитини та членів її родини, забезпечення права дитини на освіту та сімейне виховання.

Також окремо напрацювали механізм супроводу дитини, яка повернулася з депортації чи ТОТ.

МІЖНАРОДНА КОАЛІЦІЯ КРАЇН ЗА ПОВЕРНЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ДІТЕЙ: КОНСОЛІДУЄМО ЗУСИЛЛЯ!

Міжнародна коаліція країн за повернення українських дітей створена задля консолідації зусиль різних держав у поверненні додому депортованих і примусово переміщених українських дітей. У ній співголовують Україна та Канада.

39 КРАЇН

стали учасниками Міжнародної коаліції.

Випуск №5, 2024

Основні цифри діяльності напрямку упродовж двох років:

- поновлених прав дітей – **18 292**;
- проведених моніторингових візитів – **174**;
- наданих позицій до проєктів нормативно-правових актів – **281**;
- проваджень, які були відкриті – **705**;
- надали рекомендацій державним органам влади – **49**;
- провели правопросвітницьких заходів – **49**;
- внесли подань Уповноваженого – **25**.

Ірина Суслова

Представник Уповноваженого
з прав дитини

suslova@ombudsman.gov.ua

ПОЛІПШИЛИ УМОВИ ПРОЖИВАННЯ У МІСЦЯХ ТИМЧАСОВОГО ПРОЖИВАННЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Внутрішньо переміщені особи, які перебувають у місцях тимчасового проживання (МТП), – одна з найбільш уразливих груп серед переміщених осіб.

Офіс Омбудсмана слідкує за дотриманням прав цих людей й працює задля покращення умов проживання в МТП. Так, протягом двох років працівники інституції провели 2424 моніторингових візитів до МТП.

За результатами яких виявлені типові недоліки:

- незадовільні санітарно-гігієнічні умови (пліснява та грибок на стелі і стінах);
- недостатня кількість санвузлів і душових кабинок. Подекуди душові загально-го користування не відокремлені перегородками та існує обмеження по часу їх використання;
- непристосованість приміщень, в яких розташовані МТП, для їх доступності для маломобільних груп населення, зокрема душові та туалети;
- недостатнє меблювання кімнат, в яких проживають ВПО, меблями для зберігання особистих речей (шафи, тумби, комоди);
- відсутність облаштованого укриття;
- відсутність особистого простору ВПО.

Моніторингові візити також показали, що для приведення МТП у належний стан в національному законодавстві не вистачає визначених стандартів.

За ініціативи Офісу Омбудсмана, спільно з міжнародними та національними організаціями **були розроблені Мінімальні стандарти**, які в травні 2023 року презентували та направили Уряду. Вони лягли в основу постанови Кабінету Міністрів України від 1 вересня 2023 року №930 «Деякі питання функціонування місць тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб». Також задля реалізації цієї постанови інституція Уповноваженого провела конференцію «Право на гідність у МТП: сьогодні та майбутнє».

Таким чином, ми маємо офіційне визначення поняття МТП та схвалені норми проживання ВПО у таких місцях!

■ СЛІДКУЄМО ЗА ДОТРИМАННЯМ ПРАВ ОСІБ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ЧЕРЕЗ АГРЕСІЮ РФ

Зважаючи на масштаби та системність порушень прав людини, **Уповноважений вперше за 9 років (станом на грудень 2022 року) війни підготував Спеціальну доповідь** щодо додержання прав осіб, які постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України. Вона охоплює період від 24 лютого до 31 жовтня 2022 року. Доповідь представили в грудні 2022 року.

Аналіз виконання рекомендацій, наданих у Спецдоповіді:

- **36** – успішно виконали;
- **16** – перебувають у процесі виконання.

Водночас єдиною невиконаною залишається рекомендація Кабінету Міністрів України **стосовно розроблення законопроекту, який охоплював би:**

- **правовий статус осіб, які постраждали від збройної агресії проти України;**
- **соціальних гарантій таких людей із визначенням поняття «особа, яка постраждала від збройної агресії проти України»;**
- **категоризацією осіб, постраждалих від збройної агресії РФ;**
- **а також механізм відшкодування завданої шкоди, включно з реституцією, компенсацією, реабілітацією та сатисфакцією.**

Уповноважений слідкуватиме надалі за виконанням цієї рекомендації!

■ НЕОБХІДНО ВПРОВАДЖУВАТИ РЕІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОГРАМИ ДЛЯ МОЛОДІ З ТОТ У СФЕРІ ОСВІТИ!

Молодь з тимчасово окупованих територій має змогу вступати до закладів вищої освіти на підконтрольній території України. Проте є низка викликів, які постають перед абітурієнтами:

1. Українці з ТОТ мають обмежену інформацію про те, як вступити до закладу освіти. Основна проблема – **брак інформації**.
2. **Безпекова складова:** виїзд з ТОТ України для громадян може бути небезпечним. Значна кількість вступників надалі має суттєві труднощі з виїздом з ТОТ, люди фактично їдуть у невідомість і навіть не знають, чи зможуть потрапити на підконтрольну Україні територію.

3. Фінансова складова: вступникам необхідно мати кошти, аби виїхати на підконтрольну Україні територію, проживати тут, а також у разі не проходження на бюджетну форму навчання – оплатити його.

4. Вступники з ТОТ мають обмежені знання з таких предметів, як українська мова та історія України. Вони ж є основою для вступу до закладів освіти. Водночас у близько 50% закладів освіти підготовчі курси для вступників з ТОТ не проводяться.

У зв'язку з чим, **за останні три роки кількість вступників із ТОТ – незначна:** у 2021 році з ТОТ Донецької та Луганської областей, Автономної Республіки Крим та м. Севастополь до закладів освіти вступило – 2 083 особи, у 2022 році – 489 осіб, у 2023 році – 1608 осіб.

Ми не можемо допустити, щоб українці здобували освіту за стандартами РФ! **Необхідно розробити та впровадити реінтеграційні програми для молоді з ТОТ,** що вимагає комплексного підходу та спільних зусиль Уряду, громадськості, міжнародних організацій. Програми реінтеграції мають охоплювати освіту, здоров'я, психологічну підтримку та можливості для розвитку кар'єри!

Аналітичні звіти з цієї теми:

Аналітичний звіт

за результатами комплексного опитування студентства з ТОТ України щодо освітніх потреб і проблем, пов'язаних зі здобуттям освіти

Аналітичний звіт

“Готовність закладів освіти, на базі яких створено освітні центри, до вступу дітей та молоді з тимчасово окупованих територій”

Звіти розробив Офіс Омбудсмана спільно з Центром громадянської освіти “Альменда” за підтримки проєкту Агентства США з міжнародного розвитку USAID “Зміцнення громадської довіри (UCBI)”.

Основні цифри діяльності напрямку упродовж двох років:

- поновлених прав – **11 609**;
- проведених моніторингових візитів – **2 636**;
- наданих позицій до проєктів нормативно-правових актів – **326**;
- проваджень, які були відкриті – **1 359**;
- надали рекомендацій державним органам влади – **5 892**;
- провели правопросвітницьких заходів – **16**;
- внесли подань Уповноваженого – **2**.

Ольга Алтуніна

Представник Уповноваженого з прав громадян, постраждалих внаслідок збройної агресії проти України
altuninaom@ombudsman.gov.ua

Ще з 2014 року Росія вчиняє воєнні злочини проти довкілля. Йдеться про спалені ліси, забруднені мінами і снарядами ґрунти, радіаційні загрози... Таким чином РФ порушує право на безпечне для життя та здоров'я довкілля не лише громадян України, а й всього людства.

6 червня 2023 року сталася найбільша рукотворна техногенна катастрофа за останнє десятиліття – **російські військові підірвали Каховську ГЕС.**

Тоді **Омбудсман України Дмитро Лубінець звернувся до низки міжнародних організацій** із закликом та вимогою негайно відреагувати на кричущий злочин проти цивільного мирного населення держави-агресора. Проте два роки ООН у день підриву Каховської ГЕС вітає світ із днем російської мови... Наразі винних за злочин не притягнули до відповідальності, а Росія все ще залишається членом Радбезу ООН.

ОКУПАЦІЯ ЗАЕС – ЦЕ ЗАГРОЗА ДЛЯ ВСЬОГО СВІТУ!

Наразі під російською окупацією перебуває Запорізька атомна електростанція. **Через дії росіян вона постійно перебуває під ризиком вийти з-під контролю,** на станції трапляються аварії, росіяни влаштовують провокаційні обстріли АЕС.

ЗАЕС – це найбільша у Європі атомна станція. У разі летальних наслідків у зоні ураження можуть опинитися не тільки українські землі. **Зона радіаційного забруднення може поширитися на Румунію, Болгарію, країни Центральної Європи, північної частини Близького Сходу, зокрема майже всю територію Туреччини.** Наслідки ймовірної аварії в центрі Європи відчуже не одне покоління людства.

Тому важливо, щоб світ реагував на злочинні дії Росії та розташування окупаційних військ на території ЗАЕС.

Зокрема, Омбудсман України повідомив, що вітає ухвалення резолюції МАГАТЕ щодо негайного повернення Запорізької АЕС під повний контроль України. Цей документ підтримали 69 країн.

ЩО МОЖЕ ЗРОБИТИ СВІТ, ЩОБ ЗУПИНИТИ ЕКОЦИД?

Протидія екоциду – один з пунктів Української Формули миру.

Зокрема, під час Глобального саміту миру у Швейцарії, понад 80 країн та 4 міжнародні організації підтримали підсумкове комюніке Саміту миру. У ньому йшлося й про потребу забезпечити діяльність ЗАЕС під повним контролем України.

Також світ може згуртувати свої зусилля та:

1. Рішуче засудити злочини РФ щодо екології.
2. Сприяти притягненню винних до відповідальності за екологічні злочини.
3. Вдатися до дієвих кроків щодо виведення російських військових і техніки з ядерного об'єкта – ЗАЕС.

ПРАЦЮЄМО НАД ПОНОВЛЕННЯМ СОЦІАЛЬНИХ ТА ЕКОНОМІЧНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН

В Офісі Омбудсмана діє напрямок захисту соціальних та економічних прав громадян.

Серед кількох позитивних кейсів роботи за два роки діяльності та поновлених прав громадян:

- **6 416** працівникам «Львіввугілля» погасили заборгованість заробітної плати на загальну суму понад 395 тисяч гривень.
- **182** громадянам України, які проживають в Іспанії, Португалії, Чехії та Словаччині, призначили пенсії по інвалідності відповідно до міжнародних угод;
- **1 770** особам з інвалідністю з дитинства виплачено державну соціальну допомогу, а для **69** законних представників цих осіб скасовано неправомірні рішення про утримання коштів виплаченої допомоги;
- **52** мешканці Знам'янської тергромади на Кіровоградщині отримали житлову субсидію на загальну суму 2,3 мільйона гривень та інші.

Серед прикладів індивідуальних поновлених прав забезпечили:

- право медицині добровольчого батальйону, яка перебувала в зоні бойових дій під Маріуполем, а потім у полоні РФ, на реструктуризацію заборгованості за кредитним договором;
- право дитини загиблого захисника України на здобуття освіти за державним замовленням;
- право на отримання соціальної стипендії студентки Харківського закладу вищої освіти, яка є донькою особи, визнаної учасником бойових дій.

ОФІС ОМБУДСМАНА АДВОКАТУЄ ЗМІНИ ДО ЗАКОНОДАВСТВА!

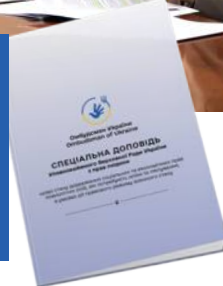
Завдяки діяльності напрямку вдалося:

- ухвалити постанову Кабінету Міністрів України №1405, якою заборонено стягувати зі споживачів заборгованість за житлово-комунальні послуги за період перебування населених пунктів під тимчасовою окупацією РФ;
- в ухваленому Законі України №3621-IX щодо забезпечення прав військовослужбовців та поліцейських на соціальний захист, Міноборони врахувало пропозиції Уповноваженого щодо права військовослужбовців, які проходять військову службу за контрактом та боронять Україну, на отримання пільг по сплаті кредиту;
- ухвалено Закон України №2981-IX, який стосується отримання особами, які проживають на ТОТ або на території, де ведуться бойові дії, права на призначення пенсії з дня досягнення пенсійного віку незалежно від часу звернення;
- внесли зміни до Закону щодо забезпечення права військовослужбовців та інших осіб на біологічне батьківство (материнство);
- у Державному бюджеті на 2024 рік збільшили у 2 рази видатки на створення навчально-практичних центрів;
- ухвалено наказ Міносвіти щодо надання права на академічну відпустку здобувачам професійної (професійно-технічної) освіти.

ЗАХИСТ ПРАВ ПОВНОЛІТНІХ ОСІБ, ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ ОПІКИ ТА ПІКЛУВАННЯ

У 2023 році була підготовлена **Спеціальна доповідь** «Щодо стану додержання соціальних та економічних прав повнолітніх осіб, які потребують опіки та піклування, в умовах дії правового режиму воєнного стану». Вона містить низку рекомендацій для Парламенту, Уряду та центральних органів виконавчої влади.

На виконання наданих у Спецдоповіді рекомендацій Мін'юстом розроблений проєкт Закону України «Про приєднання України до Конвенції про міжнародний захист повнолітніх осіб».

Основні цифри діяльності напрямку упродовж двох років:

- поновлені права громадян – **46 212**;
- проведені моніторингові візити – **123**, якими охопили **394** об'єкти моніторингу;
- наданих позицій до проєктів нормативно-правових актів – **499**;
- проваджень, які були відкриті – **1 052**;
- надали рекомендацій державним органам влади – **7 603**;
- провели правопросвітницьких заходів – **338**;
- внесли подань Уповноваженого – **8**.

Олена Колобродова

Представник Уповноваженого
з соціальних та економічних прав
kolobrodova@ombudsman.gov.ua

РЕАЛІЗАЦІЯ ПУНКТУ 4 ФОРМУЛИ МИРУ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Завдяки роботі Офісу Омбудсмана створили **Робочу групу пункту 4 Формули миру та провели чотири зустрічі групи**. Кілька з них відбувалися в стінах Офісу Омбудсмана: до засідань доєднуються представники різних країн світу, міжнародних організацій (ООН, МКЧХ, ЄС). Співголовами робочої групи є **Україна, Канада та Норвегія**.

СТВОРЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ПЛАТФОРМИ ЗА ЗВІЛЬНЕННЯ НЕЗАКОННО УТРИМУВАНИХ РФ ЦИВІЛЬНИХ ОСІБ

За ініціативи Офісу Омбудсмана створили Міжнародну платформу за звільнення незаконно утримуваних РФ цивільних осіб. До її першого засідання **долучились 32 країни і 3 міжнародні організації**.

Ця платформа – перший крок до об'єднання зусиль, щоб звільнити цивільних осіб, яких незаконно утримує РФ.

#RussiasATerroristState

ГОЛОС УКРАЇНИ ЗВУЧИТЬ ГУЧНО ПО ВСЬОМУ СВІТУ!

Офіс Омбудсмана організовує міжнародні події за кордоном та в Україні, аби розповісти про порушення прав людини Росією, залучити більше партнерів за-для підтримки нашої держави та інших цілей.

У жовтні 2022 і 2023 років провели онлайн-конференції Омбудсманів та національних інституцій з прав людини в межах **Першого і Другого парламентських самітів Кримської платформи**.

У травні 2023 року у Відні в межах благодійного заходу за участі Омбудсманів-членів Бюро Міжнародного інституту Омбудсманів до річниці створення інституції Уповноваженого **провели сайд-івент** та зібрали кошти. Їх направили на психологічну реабілітацію українських дітей, які постраждали внаслідок війни.

У вересні 2023 року у Гаазі в межах реалізації програми Bring Kids Back UA відбувся **адвокаційний захід Stolen Voices**. У заході взяли участь 6 дітей, котрих вдалося повернути на Батьківщину.

У вересні 2023 року в Римі Офіс Омбудсмана спільно з Омбудсманом Італії та Регіону Лаціо організував **міжнародний захід «Маріуполь – невтрачена надія!»**.

У листопаді 2023 року у Копенгагені інституція Уповноваженого разом із DIHR та GANHRI організували **14-у Міжнародну конференцію НІПЛ «Катування та інші види нелюдського ставлення: роль національних інституцій з прав людини»**, в якій взяли участь понад 300 учасників.

У Копенгагені також організували на сайд-івент **«Стійкість в умовах збройного конфлікту: шлях Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»**.

У травні 2024 року в Женеві спільно з постійними представництвами Канади та Норвегії при ООН та інших міжнародних організаціях Офіс Омбудсмана провів **сайд-івент «Покінчити з «Як щодо?». Єдність заради повернення українців»**. Цей захід присвячений пункту 4 Формули миру.

РОЗШИРЮЄМО ПАРТНЕРСТВА ТА НАБУВАЄМО ЧЛЕНСТВА В МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ

- У 2023 році Офіс Омбудсмана України набув членства в **Європейській мережі органів рівності**. Члени (EQUINET) одноголосно, 42 голосами, підтримали членство інституції Уповноваженого в організації.
- У 2024 році Уповноважений увійшов до **Ради Директорів Європейського регіону IOI**, членом якого є інституція Омбудсмана.
- У 2024 році Офіс Омбудсмана здійснив низку заходів задля **набуття статусу спостерігача України в Агенції ЄС з фундаментальних прав (FRA)**.

#RussiasATerroristState

Також Офіс Омбудсмана є членом:

- Глобального альянсу національних інституцій з прав людини (**GANHRI**);
- Європейської мережі національних інституцій з прав людини (**ENNHRI**);
- Асоціації Омбудсманів Середземномор'я (**AOM**);
- Європейської мережі омбудсманів з питань захисту прав дітей (**ENOC**).

Основні цифри діяльності напрямку упродовж двох років:

- проведені зустрічі з міжнародними партнерами – **375**;
- організовані закордонні візити Офісу Омбудсмана – **96**;
- провели заходів в Україні – **13**;
- провели заходів за кордоном – **6**.

Ольга Стрепоченко

Директор Департаменту міжнародного співробітництва та європейської інтеграції

strepochenko@ombudsman.gov.ua

ОМБУДСМАНИ ДВОХ КРАЇН НАБЛИЖАЮТЬ УКРАЇНУ ДО ВСТУПУ В ЄС!

У травні відбулися спільні поїздки Омбудсмана України Дмитра Лубінця та Омбудсмана Румунії Ренате Вебер до двох країн. Мета – обмінятися інформацією та досвідом щодо дотримання прав національних спільнот в Україні та Румунії. Це одне із питань на шляху вступу України до ЄС.

Як минув візит делегації до України та Румунії у цьому відео.

ДОТРИМАННЯ ПРАВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН – ОДИН ІЗ ПРІОРИТЕТІВ!

У червні 2023 року Уповноважений ініціював пілотний проєкт із документування осіб ромської національної спільноти на Закарпатті. Він проходить у межах проєкту Ради Європи «Підтримка реформ правової бази щодо національних меншин та стійкості національних меншин і ромів в Україні».

За співпраці усіх учасників пілотного проєкту (як органів державної влади, так і громадськості*), проводиться документування представників ромської національної спільноти, які з тих чи інших причин не отримали паспорт громадянина України.

За перше півріччя 2024 року спільними зусиллями:

- зібрано та опрацьовано досьє на **302** особи ромської національної спільноти;
- **76** осіб документували паспортами громадян України.

Процес документування наразі триває і потребує подальшої цілеспрямованої роботи!

*До пілотного проєкту, окрім Міністерства юстиції України та Державної міграційної служби України, долучилися партнери Офісу Омбудсмана – Представництво УВКБ ООН в Україні та громадські організації – Міжнародний благодійний фонд «Ромський жіночий фонд «Чіріклі» та Міжнародний фонд охорони здоров'я та навколишнього середовища «Регіон Карпат» НЕЕКА.

В УМОВАХ АГРЕСІЇ РФ НАЦІОНАЛЬНІ СПІЛЬНОТИ ТА КОРІННІ НАРОДИ ПЕРЕБУВАЮТЬ У ВРАЗЛИВОМУ СТАНОВИЩІ

Омбудсман України Дмитро Лубінець представив Спеціальну доповідь щодо прав національних меншин (спільнот) та корінних народів в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України за 2023 рік. Вона містить 4 розділи із ґрунтовними напрацюваннями.

У 4-х розділах доповіді описані позитивні результати реформи законодавчої бази щодо національних меншин (спільнот) – як однієї із семи рекомендацій Європейської комісії Україні та підкреслена необхідність впровадження комплексного антидискримінаційного законодавства, зокрема щодо протидії злочинам на ґрунті ненависті та мови ворожнечі.

Офіс Омбудсмана спільно з партнерами розробив дослідження про становище корінних народів і національних спільнот під окупацією РФ.

#RussiasATerroristState

■ СТВОРЮЄМО УМОВИ, А НЕ БАР'ЄРИ!

На розв'язання проблем недоступності різних сфер життя спрямована **Національна стратегія із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року**.

Цього року затвердили План заходів з її реалізації на 2023–2024 роки. Офіс Омбудсмана займається моніторингом дотримання стратегії та плану до неї, Уповноважений – входить до складу Ради безбар'єрності.

Пріоритети на 2024 рік – забезпечення безбар'єрності освітніх, медичних, банківських, транспортних, соціальних, адміністративних послуг, послуг із працевлаштування та інших.

Офіс Омбудсмана взяв участь у розробці Типової загальної короткострокової програми підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування «Забезпечення створення безбар'єрного простору на засадах рівності, недискримінації, доступності та інклюзії».

■ ДОМАШНЄ ТА ГЕНДЕРНО ЗУМОВЛЕНЕ НАСИЛЬСТВО – ПРОБЛЕМА, ПРО ЯКУ НЕ МОЖНА МОВЧАТИ!

Знаковою подією в системі захисту від насильства стало набуття чинності для України 1 листопада 2022 року **Стамбульської конвенції**.

Стамбульська конвенція – це дієвий механізм створення в Україні суспільства вільного від насильства, громадян, які поважають права кожного незалежно від статі. Документ гарантує захист прав осіб, які постраждали від домашнього насильства та насильства за ознакою статі.

Офіс Омбудсмана бере активну участь в імплементації положень Стамбульської конвенції в українське законодавство. Ми підтримали низку законопроектів, які розробили з цією метою. Також це є значним кроком на шляху до європейської інтеграції України.

Також **Офіс Омбудсмана здійснює адвокаційну діяльність**, покликану на просування у суспільстві «нульової» толерантності до будь-яких проявів домашнього насильства або насильства за ознакою статі.

Інституція Уповноваженого відіграватиме вирішальну роль у моніторингу та забезпеченні дотримання положень Стамбульської конвенції. Саме тому 72 працівники Секретаріату відвідали навчальні семінари з питань імплементації положень цієї конвенції, які організувала Консультативна місія Європейського Союзу.

■ СЛІДКУЄМО ЗА ДОТРИМАННЯМ ПРАВА НА СВОБОДУ ВІРОСПОВІДАННЯ!

Працівники Офісу Омбудсмана на постійній основі **здійснюють моніторинг додержання конституційного права на свободу віросповідання навколо процесів**, пов'язаних з найголовнішими православними святинами України, національно-культурними заповідниками – Свято-Успенською Почаївською та Києво-Печерською лаврами.

Від початку активізації процесів зміни конфесійної приналежності, працівники Секретаріату Уповноваженого здійснюють моніторинг загальних зборів релігійних громад у регіонах України та забезпечують дотримання норм, гарантованих Конституцією України під час цих процесів. Загалом **провели 11 моніторингових візитів та направили 28 ініціативних листів** щодо можливих порушень виявлених під час моніторингу ЗМІ.

■ РОЗБУДОВУЄМО РІВНЕ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ СУСПІЛЬСТВО!

Уповноважений та його Представники, працівники Офісу Омбудсману входять до низки робочих груп і формувань, метою яких є сприяння розбудові рівного та інклюзивного середовища в Україні, зокрема до:

- Ради безбар'єрності, яка є тимчасовим консультативно-дорадчим органом Кабінету Міністрів України, що утворюється з метою створення безбар'єрного простору в Україні;
- Ради з питань прав людини, гендерної рівності та різноманіття при МЗС України;
- робочої групи «Платформа забезпечення гендерного мейнстрімінгу та інклюзії у відновленні» – дорадчого органу Комісії з питань координації взаємодії органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;
- робочих груп з питань досягнення Цілі 5 (Гендерна рівність) та Цілі 10 (Скорочення нерівності) Цілей сталого розвитку при міжвідомчій робочій групі з питань забезпечення досягнення Цілей сталого розвитку;
- робочої групи зі швидкого реагування на злочини на ґрунті ненависті.

Основні цифри діяльності напрямку упродовж двох років:

- поновлені права громадян – **355**;
- проведені моніторингові візити та безвиїзні перевірки – **172**;
- наданих позицій до проєктів нормативно-правових актів – **479**;
- проваджень, які були відкриті – **254**;
- надали рекомендацій державним органам влади – **390**;
- провели заходів – **274**;
- внесли подань Уповноваженого – **3**.

Михайло Спасов

Представник Уповноваженого з рівних прав і свобод, прав національних меншин, політичних та релігійних поглядів

spasov@ombudsman.gov.ua

РЕЗУЛЬТАТИ ПРОВЕДЕННЯ МОНІТОРИНГІВ НПМ: ЗБІЛЬШЕННЯ ФІНАНСУВАННЯ

Для закладів соціального захисту акти реагування Уповноваженого за результатами відвідувань Національно превентивного механізму часто виступають додатковою ґрунтовною аргументацією до органів місцевої влади для збільшення кошторисів та виділення додаткових коштів, зокрема, на здійснення ремонтних робіт та облаштування приміщень укриттів.

Наприклад, Притулку для дітей служби у справах дітей на Волині виділили кошти з обласного бюджету у розмірі понад мільйон гривень для проведення поточного ремонту приміщень під споруду цивільного захисту (найпростіше укриття).

Зазначене реагування на акти Уповноваженого набувають масового характеру та призводять до значного покращення умов проживання підопічних та поновлення їхніх прав, зокрема на безпеку та достатній життєвий рівень.

ВИКЛИКИ ПЕРЕД НПМ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Унаслідок вторгнення Росії український НПМ стикається з низкою викликів. Від обстрілів Росії зазнають шкоди місця несвободи. Наразі через агресію РФ пошкоджені **124** місць несвободи, **22** – зазнали руйнувань. Понад **40** місць несвободи залишились на тимчасово окупованій території.

Також через агресію Росії наявні такі проблеми у сфері НПМ:

- недостатня кількість або необлаштовані укриття в місцях несвободи;
- необхідність міграції та евакуації місць несвободи в межах території України або за кордон;
- складнощі в організації відвідувань місць несвободи, особливо в тих районах, які наближені до зони бойових дій.

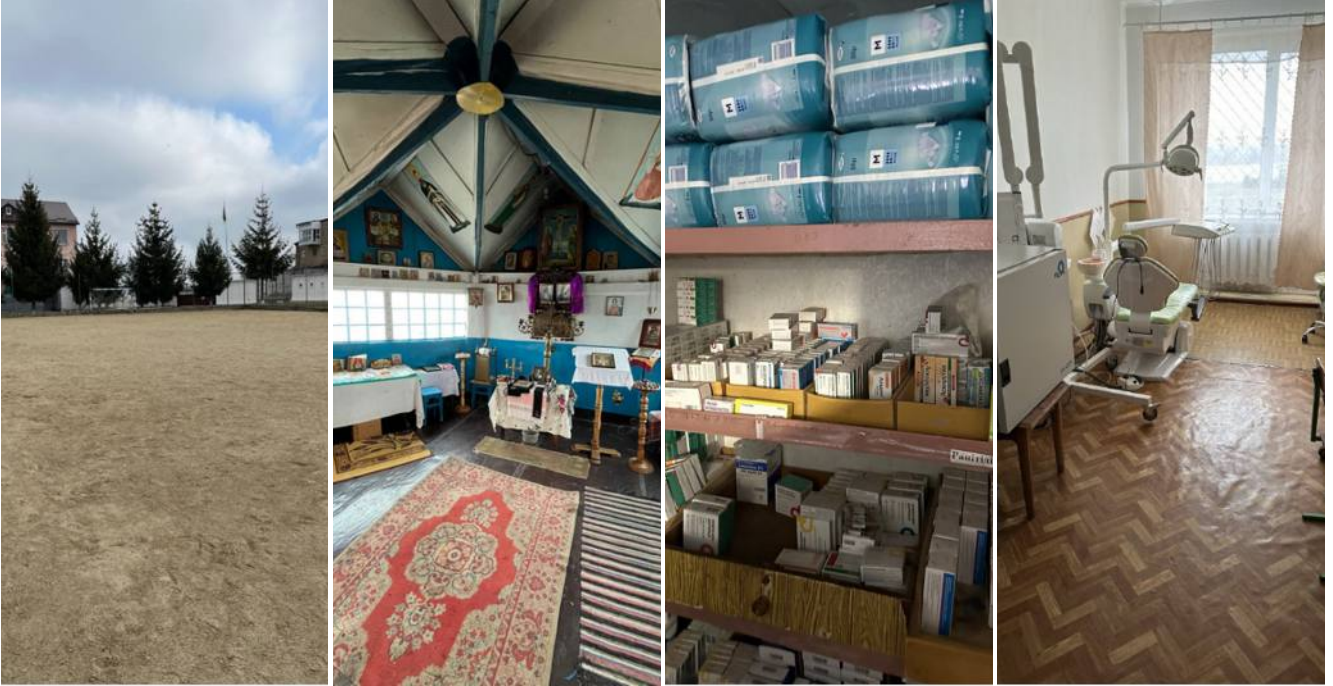
Водночас команда НПМ не припиняє свою роботу, всупереч ризикам. Зокрема, ми займаємося моніторингом дотримання прав російських військовополонених в Україні на постійній основі.

Під час одного з візитів співробітники Секретаріату Уповноваженого ВР України з прав людини разом з представниками громадськості відвідали державну установу «Табір для тримання військовополонених «Захід 2».

Група НПМ провела опитування військовополонених: скарг від росіян на умови утримання, катування, інші жорстокі, нелюдські або такі, що принижують гідність, види поводження та покарання не надійшло.

У таборі проводяться роботи щодо створення належних побутових і санітарно-гігієнічних умов. Відповідно до вимог Женевської конвенції про поводження з військовополоненими адміністрація табору забезпечила право військовополонених на зайняття спортом, освітніми та оздоровчими заходами.

За час функціонування табору, з листопада 2023 року, військовополонені здійснили 314 телефонних дзвінків близьким і родичам, за сприяння МКЧХ надіслано понад 200 листів.

Також росіяни у таборі отримують доступ до медичної допомоги, можуть реалізувати свої релігійні потреби. У таборі діє крамниця, військовополоненим дозволяють користуватися літературою, яка є в бібліотеці табору, а також газетами і журналами.

Окрім цього, Омбудсман України Дмитро Лубінець та Головний Омбудсман Туреччини Шериф Малкоч відвідали «Табір для тримання військовополонених «Захід 1». У ньому теж забезпечені всі умови відповідно до Женевської конвенції про поводження з військовополоненими.

СПЕЦДОПОВІДЬ ЩОДО НЕДОПУЩЕННЯ КАТУВАНЬ В УКРАЇНІ

У 2022 та 2023 роках підготували дві Спеціальні доповіді Уповноваженого, в яких наведено стан справ щодо недопущення в Україні катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведінки та покарання.

Основні цифри діяльності напрямку упродовж двох років:

- відвідування місць несвободи – **820**;
- наданих позицій до проєктів нормативно-правових актів – **81**;
- проваджень, які були відкриті – **2**;
- внесли подань Уповноваженого – **174**;
- склали **6** протоколів про адміністративні правопорушення;
- за виявленими порушеннями іншими органами відкрито **32** кримінальних проваджень;
- за виявленими порушеннями іншими органами ініційовано проведення службових розслідувань – притягнуто до дисциплінарної відповідальності **73** особи;
- за розглядами подань Уповноваженого **80** осіб притягнули до дисциплінарної відповідальності.

Віталій Нікулін

Представник Уповноваженого з прав людини в місцях несвободи
nikulini@ombudsman.gov.ua

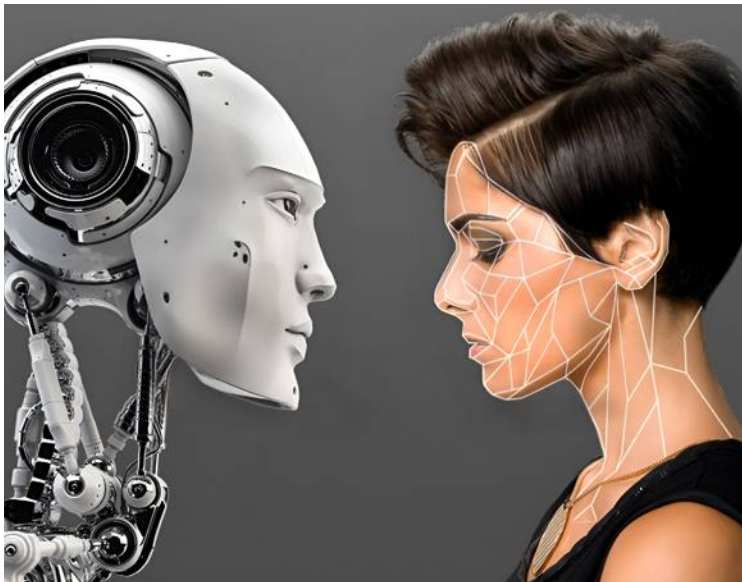

■ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ: ПРАВА ЛЮДИНИ МАЮТЬ БУТИ ДОТРИМАНІ!

Робота штучного інтелекту може провокувати низку проблем, зокрема неправомірне або помилкове використання конфіденційної інформації про людину.

Відтак Офіс Омбудсмана спільно з Міністерством цифрової трансформації України, експертами проєкту EU4DigitalUA розробили і **опублікували рекомендації щодо захисту персональних даних у зв'язку з використанням технологій ШІ.**

Також Офіс Омбудсмана спільно із Міністерством цифрової трансформації, Асоціацією адвокатів України **бере участь у Робочій групі щодо розробки законодавства про штучний інтелект.**

Омбудсман України Дмитро Лубінець наголошує, що всі хто працює з ШІ, повинні запровадити заходи, щоб робота таких технологій була безпечною та відповідала положенням українського законодавства й міжнародним стандартам.

На його думку, ратифікація «Рамкової конвенції Ради Європи про штучний інтелект і права людини, демократію та верховенство права» стала б важливою частиною створення належної правової бази для регулювання технологій штучного інтелекту в Україні.

#RussiasATerroristState

■ ДІАЛОГ МІЖ РОЗПОРЯДНИКАМИ Й КОРИСТУВАЧАМИ ВІДКРИТИХ ДАНИХ – РОЗПОЧАТИЙ

Міністерство цифрової трансформації України запустило платформу Data+. Офіс Омбудсмана України на постійній основі став учасником платформи.

Вона створена для об'єднання зусиль державних органів, розпорядників інформації, громадськості, експертів та інших зацікавлених сторін з метою:

- покращення доступності публічної інформації у формі відкритих даних;
- забезпечення постійного діалогу між розпорядниками та користувачами даних;
- вдосконалення державної політики та законодавства у сфері відкритих даних; аналітичної роботи;
- координації зусиль щодо адвокації відкриття даних;
- міжнародної співпраці.

Комунікаційна платформа Data+ створена завдяки проєкту «Підтримка цифрової трансформації» за підтримки USAID і UK Dev. Партнер проєкту – Офіс ефективного регулювання BRDO.

УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА

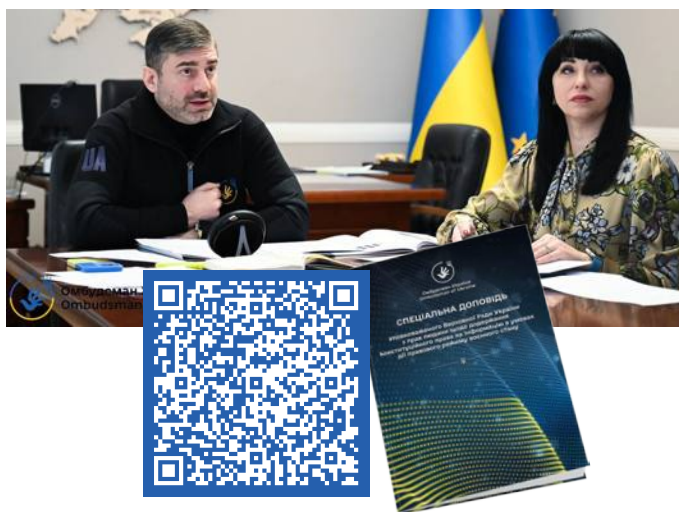
- У Верховній Раді України зареєстрували проєкт **Закону України «Про захист персональних даних»**, який покликаний гармонізувати національне законодавство про захист даних з європейським.
- У Верховній Раді України зареєстрували проєкт **Закону України «Про звернення»**, напрацьований Міністерством юстиції України за активної участі Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Він спрямований на удосконалення законодавства про звернення та приведення законодавчих актів у відповідність до Закону України «Про адміністративну процедуру».

ЗДІЙСНЮЄМО ПРАВОПРОСВІТНИЦЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ!

- Офіс Омбудсмана України презентував посібник **«Доступ до публічної інформації для державних службовців та службовців органів місцевого самоврядування: навчально-методичний посібник для тренерів»**.
- Спільно з експертами проєкту EU4DigitalUA розробили та опублікували методичні матеріали **«Захист персональних даних в діяльності суб'єктів владних повноважень»** та **«Права людини в епоху штучного інтелекту»**.

Це лише кілька матеріалів розроблених Секретаріатом Уповноваженого спільно з партнерами. Також інституція Уповноваженого постійно проводить навчання для держорганів щодо дотримання інформаційних прав громадян та права на звернення.

Уперше за 25 років діяльності інституції презентували Спеціальну доповідь Уповноваженого щодо додержання конституційного права на інформацію в умовах дії правового режиму воєнного стану

Випуск №5, 2024

Основні цифри діяльності напрямку упродовж двох років:

- поновлені права громадян – **1500**;
 - проведені моніторингові візити – **95**;
 - провели **195** перевірок щодо додержання законодавства про захист персональних даних;
 - наданих позицій до проєктів нормативно-правових актів – **1778**;
 - проваджень, які були відкриті – **2482**;
- складено **69** протоколів про адміністративне правопорушення;
- надано **1224** рекомендації та роз'яснень громадянам, органам державної влади та юридичним особам;
 - внесли подань Уповноваженого – **10**.

Юлія Деркаченко

Представник Уповноваженого з інформаційних прав
derkachenko@ombudsman.gov.ua

■ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В МІСЦЯХ НЕСВОБОДИ

З моменту призначення на посаду Уповноважений Дмитро Лубінець взяв на особистий контроль справу **Володимира Панасенка, який був засуджений до довічного позбавлення волі та не визнавав своєї провини**. Він пробує у в'язниці майже 17 років.

Тому Уповноважений здійснював заходи з метою звільнення Володимира у зв'язку з хворобою, яка не дозволяла останньому відбувати покарання в місцях позбавлення волі.

У травні 2023 року апеляційний суд постановив звільнити Володимира Панасенка від подальшого відбукання покарання у вигляді довічного позбавлення волі.

■ БЕЗКАРНІСТЬ І НЕДОТОРКАННІСТЬ: ОМБУДСМАН УКРАЇНИ ЗВЕРНУВСЯ ДО УРЯДУ З ВИМОГОЮ ЗВІЛЬНИТИ КЕРІВНИКА ДЕРЖГЕОНАДР!

До Омбудсмана звернулася громадянка, яку незаконно звільнили з роботи. Жінка розповіла, що вона намагалася самостійно розв'язати це питання і неодноразово зверталася до суду. На "судову тяганину" вона витратила близько 4-х років. Як результат, жінка виграла судові справи щодо поновлення на посаді. Однак Голова Держгеонадр постійно не погоджувався з рішенням суду і відмовлявся приймати її назад на роботу.

Тому, за невиконання рішення суду щодо поновлення громадянки на посаді, на нього було відкрито кримінальне провадження.

У пошуках справедливості жінка написала до **Офісу Омбудсмана**. Омбудсман вчинив низку дій у межах законодавства, а також направив листи директору ДБР та Генеральному прокурору щодо долучення подання Уповноваженого та постанов судів до матеріалів кримінального провадження для їх врахування. Дмитро Лубінець також звернувся до Прем'єр-міністра України із вимогою ініціювати питання щодо звільнення з посади Голови Держгеонадр.

■ ЗАХИСТ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА У КОНСТИТУЦІЙНОМУ СУДІ УКРАЇНИ

У червні 2024 року Уповноважений звернувся до Конституційного Суду України з конституційним поданням, в якому просить перевірити на відповідність Конституції України положення речення другого абзацу другого та абзацу третього частини першої статті 12, а також абзацу другого пункту 3 розділу Прикінцеві положення «Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» від 15.03.2022 року № 2136-ІХ.

Уповноважений переконаний, що оспорювані законодавчі положення, якими змінено порядок надання невикористаних днів щорічної основної відпустки на період дії, а також після припинення або скасування воєнного стану, є такими, що не відповідають Конституції України.

Основні цифри діяльності напрямку упродовж двох років:

- поновлені права громадян – **731**;
- проведені моніторингові спостереження – **197**;
- підготовлених рекомендацій Уповноваженого до Парламенту та Уряду країни із пропозиціями **щодо необхідності розроблення нормативно-правових актів або внесення змін до чинних актів законодавства України** з метою дотримання процесуальних прав людини і громадянин – **33**;
- наданих позицій до проєктів нормативно-правових актів – **885**;
- проваджень, які були відкриті – **483**;
- склали протоколів про адміністративні правопорушення – **3**;
- внесли актів реагування Уповноваженого – **34**;
- розпочато кримінальних проваджень за результатами ініційованих Уповноваженим перевірок – **135**.

Денис Кононенко

Директор Департаменту моніторингу додержання права на справедливий суд та процесуальних прав
kononenko@ombudsman.gov.ua

■ ДІТЯМ – ПРО ЇХНІ ПРАВА: СПІЛЬНИЙ ПРОЄКТ ОФІСУ ОМБУДСМАНА ТА ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Офіс Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та Департамент патрульної поліції України **запустили спільний проєкт, у межах якого розповідають учням про права дитини.**

Тема першого спільного уроку – «Права та обов'язки дітей». Неповнолітнім українцям розповідають про те, які вони мають права, як протидіяти булінгу та насильству, а якщо їхні права порушені – як звернутися до Омбудсману України. Також Представники Уповноваженого в різних областях України розповідають дітям, як працює Офіс для захисту прав дитини, які моніторингові візити здійснюють працівники інституції та як нині РФ порушує права дитини на тимчасово окупованих територіях.

Такі заняття вже провели в 13-ти областях України. Уроки в межах спільного проєкту двох установ відбудуться й в інших областях.

Окрім цього, регіональні Представництва у регіонах запустили **проект щодо створення амбасадорів Омбудсмана у школах та університетах**. Такі ініціативи були втілені у Полтавській та Волинській областях.

Також, Представництво Уповноваженого у Донецькій та Луганській областях у пам'ять 10-ї річниці початку АТО заснували традицію проведення челенджу, а саме греблі на ялах – українському традиційному спорту.

■ РОБОТА В РЕГІОНАХ – ОБСТРИЛИ РФ НЕ ПЕРЕШКОДА!

В кожному регіоні України працює Представництво Уповноваженого. **На жаль, кілька з них були пошкоджені через повітряні атаки РФ: у Харківській, Миколаївській, Одеській, Вінницькій, Херсонській областях.**

- Повністю зруйноване Представництво Уповноваженого у Харкові у 2022 році.
- Руїнування у Представництві на Миколаївщині через обстріл РФ у лютому 2024 року.
- Пошкоджене Представництво Уповноваженого в Одеській області у 2024 році.

#RussiasATerroristState

Проте, усі Представництва працюють, деякі з них – були відновлені.

Представники Уповноваженого у регіонах здійснюють прийоми громадян, проводять моніторингові візити. Вони також спільно з іншими органами організують зустрічі з родинами полонених, зниклих безвісти осіб. Також в областях презентували Щорічні доповіді Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини за 2022 та 2023 роки.

Працюємо та не збавляємо темпи!

ЛЮДИ – ЦЕ НАЙЦІННІШЕ!

Росія масштабно порушує права людини в Україні!

3 310

осіб, звільнених з російського полону

з них →

161

цивільних

≈ 14 000

осіб зниклих безвісти за особливих обставин та незаконно позбавлених особистої свободи внаслідок збройної агресії РФ проти України

*За інформацією Генеральної директорки Міжнародної комісії з питань зниклих безвісти

11 126

убитих мирних жителів

21 863

поранених мирних жителів

*За інформацією Моніторингової місії ООН з прав людини в Україні

551

загиблих дітей

*За даними інформаційної платформи «Діти Війни»

1 401

поранених дітей

1 981

зниклих дітей

19 546

дітей, депортованих до РФ, та/або примусово переміщених на ТОТ

736

дітей Україна повернула (в тому числі з ТОТ)

з них →

388

депортованих дітей, за даними інформаційної платформи «Діти Війни»

4.7
млн

осіб стали ВПО

6.5
млн

осіб отримали прихисток за кордоном

Випуск №5, 2024

ОБСТРИЛИ ЦИВІЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

РФ руйнує житлові будинки, заклади освіти та медицини

3 951

зруйнованих навчальних закладів

з них →

1 313

зруйнованих дитсадків

1 798

зруйнованих закладів охорони здоров'я

з них →

426

лікарні

352

амбулаторії

630

зруйнованих релігійних споруд

2 003

зруйнованих об'єктів культури

≈ 250 000

зруйнованих або пошкоджених будинків

≈ 174 тисяч кв. км

території України вважаються потенційно замінованими

*Дані станом на 28.06.2024

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

Уповноважений Верховної Ради України
з прав людини

✉ lubinets@ombudsman.gov.ua

Гаряча лінія Уповноваженого Верховної Ради
України з прав людини: **0 800 50 17 20**
електронна пошта: hotline@ombudsman.gov.ua

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

Російська Федерація та всі злочинці, яких вона направила в Україну,
понесуть найсуворішу відповідальність за зло, яке вони вчинили.

Україна ретельно документує кожен злочин і кожну жорстокість.
Усі винні, безсумнівно, будуть покарані.

Ми ніколи не забудемо і не пробачимо. Як і світ.

#StandWithUkraine

Чат-бот «Омбудсман України»

– можливість швидко й зручно отримати відповіді на актуальні запитання. В ньому зібрані важливу інформацію в 17 категоріях.

Зокрема, тут можуть отримати відповіді щодо своїх прав військові, внутрішньо переміщені особи, родини з дітьми. Є й категорія для людей, які перебувають на тимчасово окупованій території або ж примусово депортовані.

Запускайте чат-бот:

@ukraine_ombudsman_bot

